

وابی سابی

برای هنرمندان، شاعران، فیلسوفان و دیزاینرها

www.ketab.ir

سازمان اسناد و کتابخانه ملی
جمهوری اسلامی ایران

سردیس: سه: کارن، لئونارد، ۱۹۴۸ - م.

Koren, Leonard

عنوان: نام: - اور: وی: بی: برای هنرمندان، شاعران، فیلسوفان و دبیرانها

لئونارد کورن: ترجمه: سیده موسوی.

مشخصات: ران: نش: ۱۳۹۷.

مشخصات ظاهر: ص: ۲۱/۵ × ۱۴/۵، م: ۲۱/۵ س: م.

شابک: ۷-۶۸-۱۷۶۵-۹۶۴-۹۷۸

وضعیت فهرست‌نویسی: فیا

یادداشت: عنوان اصلی:

Wabi-sabi for artists, designers, poets & philosophers, 2008.

موضوع: زیبایی‌شناسی ژاپنی

Aesthetics, Japanese: موضوع

شناسه افزوده: موسوی، سعیده، ۱۳۶۳ -، مترجم

رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۶ ک ۲۱/۵ BH۲۲۱

رده‌بندی دیویی: ۱۱۱/۸۵۰۹۵۲

شماره کتاب‌شناسی ملی: ۵۰۳۴۳۱۰

این کتاب ترجمه‌ای است از:

Wabi-Sabi for Artists, Designers, Poets & Philosophers

By Leonard Koren

Imperfect Publishing, Point Reyes, California, 2008

وای، سابی - برای هنرمندان، شاعران، فیلسوفان و دیزاینرها - لئونارد کورن

ترج - سعیده موسوی - ویرایش محسن قائم مقامی - نسخه پردازی مهران موسوی

لیتوگرافی و چاپ - س. افی فرانگر - چاپ نخست ۱۳۹۷ - شمارگان ۱۰۰۰

نشر مشکی ۷۷۶۸۰۰۹۸

همه حقوق برای ناشر محفوظ است. تکثیر یا تولید هم - پس از چاپ به هر صورت (انتشار الکترونیکی، چاپ،

فتوکی، تصویر، صوت) بدون اجازه کتبی ناشر ممنوع است.

www.meshkipublication.com

info@meshkipublication.com

@meshkipublication

@meshkipub

فهرست

- ۹ پیشگفتار
- ۱۵ ملاحظات تاریخی
- ۱۷ پیشینهٔ ابهام‌افکنی
- ۲۳ تعریف موقت
- ۲۷ قیاس با مدرنیسم
- ۳۳ تاریخچه
- ۴۱ عالم‌وایی‌سابی
- ۴۵ ویژگی‌ها
- ۴۹ بنیاد مابعدالطبیعی وایی‌سابی
- ۵۱ ارزش‌های معنوی وایی‌سابی
- ۵۹ اصول و قواعد درونی وایی‌سابی
- ۶۴ اندرزهای اخلاقی وایی‌سابی
- ۶۹ کیمیات ماده وایی‌سابی
- ۸۱ یادداشت‌های هیف
- ۹۵ یادداشت‌های مترجم
- ۹۷ شرح تصاویر
- ۹۹ نام‌نامه

توضیح: شماره‌های مربوط به یادداشت‌های مترجم به شکل عدد تُک در متن آمده‌اند. شماره‌های مربوط به یادداشت‌های مؤلف در [قلاب] درج شده‌اند.

پیشگفتار

واپی سابی زیبایی چیزهای ناکامل، ناپایدار و ناتمام است.

زیبایی چیزهای افتاده و فروتن است.

زیبار چیزهای نامتعارف است.

زوال یک سایه، محرک اولیه تألیف این کتاب برگزاری یک مراسم چای ژاپنی بود که برایش فراوان تبلیغ کرده بودند. زیبایی شناسی ژاپنی رابی مایی از دیرباز با مراسم چای ملازم بوده است، و آن رویداد نوید مایه داد که با یک تجربه عمیق از واپی سابی روبه رو خواهیم بود. ایه رتو هیروشی تشیگاهارا، استاد بزرگ پیش کسوت مدرسه گالای سوغتسو، سه تن از معروف ترین و مطرح ترین معماران ژاپن را که شته بود تا به دیزاین و ساخت تصورات خود از محیط های شهری و روستایی سنتی بپردازند. علاوه براین، خود تشیگاهارا هم قرار بود به عنوان نفر چهارم دست به طراحی بزند. [۱] بعد بیش از سه ساعت تدارک و اتوبوس سواری از اداره ام در توکیو، به محل مراسم رسیدم — زمین های یک اقامتگاه تابستانی سلطنتی و قدیمی. برخلاف انتظارم، با جشنی پر زرق و برق، باشکوه و مجلل روبه رو شدم که به سختی نشانی از واپی سابی در آن می دیدی: یک کلبه براق چای و به ظاهر کاغذی که حس و حال یک چتر بزرگ سفید از

جنس پلاستیک را القا می‌کرد. در کنار آن، بنایی از شیشه، فولاد و چوب بود که حس ساختمان‌های بلند اداری را از آن می‌گرفت. با همه هدهد دقیق‌تر، تنها چای‌خانه‌ای که به کیفیات وابی‌سابی مورد انتظار من نزدیک بود نیز با تزئینات بی‌وجه پست‌مدرن آراسته شده بود. ناگهان برای اولین بار، از ذهنم گذشت که وابی‌سابی، که زمان برآمد زیبایی‌شناسی ژاپنی در حوزه فرهنگ والا بود و نگین تکریم‌سده سنت نای، دارد به گونه‌ای در معرض انقراض مبدل می‌شود — یا شاید هم منقش شده است. [۲]

مسلماً زیبایی وابی‌سابی مورد عارفه همگان نیست، اما من براین باورم به نفع همه است که از نابودی آن جلوگیری کنیم. تنوع بوم‌شناسی فرهنگی وضعیت مطلوبی است. به ویژه برخلاف جریان شتابان دیجیتال‌سازی یکپارچه تمام تجربیات — به گونه‌ای که در آن «خوانش‌گری»^۲ الکترونیکی حائل می‌شود میان تجربه و مشاهده، و تمام نموده‌ها به یکسان رمزگذاری می‌شوند. با این حال در ژاپن، برخلاف اروپا و به میزان کمتری در امریکا، آثار فرهنگ کوچک با ارزش حفظ شده‌اند. از این رو، در ژاپن امروز، نجات جهانی از زیبایی از شر انقراض نه تنها به معنای حفظ اشیا یا بناهایی خاص، که به معنای زنده نگه داشتن یک ایدئولوژی زیبایی‌شناختی آسیب‌پذیر به هر

صورتِ بیانیِ ممکن است. اگر بخواهیم وابی سابی را به قواعد و اصول تقلیل دهیم، جان مایهٔ آن از دست می‌رود. به این ترتیب، نجات وابی سابی به مسئولیتی خطیر مبدل شده است.

زیبایی از آن گرانه. من هم مانند بسیاری از هم‌عصرانم، در جریان است و بوهای معنوی دوران جوانی‌ام در اواخر دههٔ ۱۹۶۰، برای نخستین بار در مورد وابی سابی اطلاع پیدا کردم. در آن زمان، فرصت سابی چنین گویی بر «پاسخ‌ها»یی عمیق به دشوارترین پرسش‌های زندگی اشارت می‌کرد. به نظر من چنین می‌رسید که وابی سابی الگویی زیبایی‌شناسی طبیعت‌مبنایی است که معیاری از سانس و تناسف را به هنر زندگی بازگردانده است. وابی سابی پاسخی بود برای این تنگنای هنری من که چگونه می‌توانم، فارغ از درک من در ماده‌گرایی دلسردکننده‌ای که غالباً با فعالیت‌های خلاقانه عجین است، چیزهای زیبا خلق کنم. وابی سابی — عمیق، چندبعدی، گریزان — به نظر بهترین پادزهر بود برای سبک زیبایی پر زرق و برق، سانتی‌مانتال و یکپارچه متداولی که، به عقیدهٔ من، جامعهٔ امریکایی را از احساس خالی می‌کرد. از آن زمان بر این باور بوده‌ام که وابی سابی با بسیاری از جنبش‌های

ضدزیبایی شناختی مؤکدتری در ارتباط است — همچون بیت،
پانک، گراج، و هر آنچه بعدها خواهد آمد — که همواره از ضمیر
جوان، مدرن و خلاق سرچشمه می گیرند.

احیای کتاب پای ححشتین بار در کتاب چای، اثر ماندگار کاکوزو
اُاکورا (معروف به ت. نین) در ۱۹۰۶ منتشر شد، در مورد
وابی سابی مطالبی خواندم. اُاکورا درباره بسیاری از جنبه های
وابی سابی سخن گفته بود، اما ربه کا بردن این کلمه پرهیز کرده
بود. احتمالاً نمی خواسته خوانندگان را با کلمات خارجی سردرگم
کند؛ واژه هایی که ضرورتی در بحث نویسنده دربار مفاهیم
زیبایی شناسی و فرهنگی نداشتند (کتاب به انگلیسی برای مخاطب
غیر ژاپنی نوشته شده بود). همچنین ممکن است وی اثر را
مستقیم به وابی سابی به این دلیل پرهیز کرده باشد که این مفهوم با
موضوعات مشکل ساز متعددی برای سنت فکری ژاپنی همراه بود.
در حال، نزدیک به یک قرن پس از کتاب اُاکورا، ترکیب
«وابی سابی» سهل انگارانه در هر کتاب و مجله ای که به بحث
در مورد مراسم چای یا سایر موضوعات اسرار آمیز ژاپنی می پردازند
ظاهر می شود. نکته جالب توجه آن است که دویا سه جمله ای
که در این دست انتشارات برای توضیح وابی سابی به کار

گرفته شده‌اند (جملات آغازین این پیشگفتار) تقریباً همواره یکسان‌اند. ضمناً، اصطلاح وابی‌سابی را منتقدان خارجی و داخلی در مقام اختصار هجوآمیزی برای استهزای کارهای تفننی و تیرحرف‌های بعضی مریدان هنرهای سنتی ژاپن به کار می‌برند. شاید این لحظه فرهنگی فرخنده‌ای باشد برای گذر از تعاریف مریدان وانی غوطه‌ور شدن در ژرفنای تیره‌تر. به همین سبب، به جست‌وجوی پاره‌های مختلف وابی‌سابی پرداختم — هرچند شاید مخدوش، تکه‌تکه و تخریب‌شده باشند — و کوشیده‌ام آن‌ها را در قالب نظام مناداری در کنار یکدیگر قرار دهم. تا جایی پیش رفته‌ام که مفسران، تاریخ‌نگاران و متخصصان فرهنگی راستین وابی‌سابی بدان بادرت ورزیده بودند، و سپس اندکی پافراتر گذاشته‌ام، بدین معنا که با تلاش برای یافتن معانی پنهان، مقایسه نیت آفریننده اثر با آنچه در واقع از آب درآمده، کوشیده‌ام کلیت و تمامیت وابی‌سابی را یک‌کم و مفهومش را دریابم. [۳]

بنابراین، حاصل این تلاش، یعنی این کتاب مختصر، نخستین گام شخصی و تجربی برای نجات یا «حفظ» آن چیزی است که خود زمانی عالم زیبایی‌شناختی جامع و به‌وضوح متمایزی بوده است.